

Pyhän Ristin kappelin suunnitelmien hyväksyntä ja määräraha

10/03.03.01.01/2026

Yhteinen kirkkoneuvosto 28.05.2026 § 108

Esittelijä Kiinteistöjohtaja Kalle Luoma

Esittely Turun hautausmaa on kulttuurihistoriallisesti merkittävimpiä hautausmaita Suomessa. Pyhän Ristin kappeli on arkkitehti Pekka Pitkäsen suunnittelukilpailun voittotyö. Pitkänen suunnitteli myös hautausmaan laajennuksen kyseisen siunauskappelin lähellä. Hautausmaa-alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa, mutta Turun yleiskaavassa 2029 rakennus kuuluu hautausmaa-alueeseen ja on suojeltu osana arvokasta rakennetun ympäristön kokonaisuutta.

Pekka Pitkäsen suunnittelema Pyhän Ristin kappeli on 1960-luvun konstruktivisen betoniarkkitehtuurin keskeisiä kohteita. Kohde koostuu kolmesta erikokoisesta siunauskappelista sekä krematoriosta. Kappelin julkisivut ja sisätilat ovat kauttaaltaan pelkistetyn betonipintaisia. Hankkeen tavoitteena on suorittaa korjaustoimenpiteet niin, että toiminnalliset ja tekniset tavoitteet täyttyvät Pyhän Ristin kappelin alkuperäinen askeettinen ulkonäkö säilyttäen. Suojelunäkökulman vuoksi hankesuunnittelu on toteutettu tiiviissä yhteistyössä Museoviraston kanssa.

Pyhän Ristin kappeli on Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän ylivoimaisesti käytetyin kappelirakennus. Rakennuksessa on kolme kappelitilaa: Suuri kappeli, Pieni kappeli ja Alakappeli. Noin joka toinen siunaustilaisuus yhtymässä järjestetään Pyhän Ristin kappelissa.

Vuonna 2024 siunaustilaisuuksin määrät Pyhän Ristin kappelin eri kappelitiloissa olivat seuraavat: (yhteensä 947):

- Suuri kappeli 176 kpl
- Pieni kappeli 457 kpl
- Alakappeli 341 kpl.

Lisäksi kappelissa järjestettiin kymmeniä jäähyväistilaisuuksia.

Kappelin alakerrassa sijaitsee Turun krematorio, joka on tuhkausmäärältään Suomen kolmen suurimman krematorion joukossa ja jossa järjestetään noin 3.000 tuhkausta vuodessa. Kysyntää tuhkauspalvelulle olisi enemmänkin, mutta vainajien vastaanottoa on jouduttu rajoittamaan vainajan säilytystilojen vähyyden takia. Vuosikymmenen vaihteesta alkaen vainajia on vastaanotettu tuhkattavaksi Turun ja Kaarinan lisäksi vain naapurikunnista.

Kappelin vainajasäilytystiloissa on kaikkiaan 80 säilytyspaikkaa, joista 48 kylmäkaapeissa ja 32 avokylmiössä. Viikonloppuisin osa

vainajista joudutaan usein sijoittamaan kaappikylmiötilojen jäädyttämättömille lattiapaikoille odottamaan tuhkausta, koska jäähdytetyt säilytystilat ovat täynnä.

Kysyntää tuhkauspalveluille olisi jo nyt arviolta noin 300 vainajalle nykyistä enemmän. Väestön ikääntymisen ja muuttoliikkeen takia kuolleisuuden Varsinais-Suomessa arvioidaan 2040-luvun puoliväliin mennessä nousevan nykyisestä noin 20 %. Lisäksi tuhkahautausten osuus myös maaseutumaisissa kunnissa nousee nykyisestä noin 60 %:sta lähelle suurien kaupunkien lähes 90 % tasoa. Nämä tekijät voivat nostaa tuhkausten kysynnän Turun krematoriossa yli 4.000 tuhkaukseen vuodessa.

Peruskorjaushankkeen tavoitteena on toteuttaa lisää vainajien säilytystiloja maan alle sekä parannetaan näihin säilytystiloihin liittyviä tiloja ja logistisia ratkaisuja. Lisäksi toteutetaan teknisten järjestelmien uusimista, toiminnallisia parannuksia ja korjauksia säilytystilojen lisäksi kappeleihin ja yleisiin tiloihin sekä tehdään rakennuksen esteettömyyteen liittyviä parannuksia. Korjaustoimia tehdään myös piha-alueilla.

Pyhän Ristin kappelin edellinen isompi rakennushanke on vuosina 2023 – 2024 suoritettu vesikatto- ja julkisivukorjaus. 2021 toteutettiin savukaasujen poistolaitteita ja varastokatos. 2000-luvun alussa on toteutettu liikuntaesteisten WC sekä muutoksia polttouuneissa. Vuonna 1988 suoritetussa osittaisessa peruskorjauksessa uusittiin edellisen kerran vesikatot, poistettiin osa sisäkattojen tasoitteiden haitta-aineista ja vaihdettiin lämmitysmuoto öljylämmöstä kaukolämpöön.

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän kiinteistöpalvelut on teettänyt korjaustarpeen arviointia ja toimenpiteiden tarkentamista varten alustavan hankesuunnitelman. Hankesuunnitelman yhteydessä tehtiin vuoden 2022 kuntoarviota täydentäviä tutkimuksia. Asbestit ja haitta-aineet on kartoitettu ja niitä on alkuperäisissä putkieristeissä sekä sisäkattojen tasoitteissa. IV-järjestelmien kuntokartoitus suoritettiin ja asbestia havaittiin myös IV-kanavien tiivistyksissä ja pinnoituksissa. Suoritetun maaperätutkimuksen mukaan sekalaisen maatäytön alla on 3,6 – 6 m savea, jonka alla on kivistä moreenia ja hiekkaa. Alue kuuluu Kaarnikon pohjavesialueeseen. Lattialämmitysputkien kuntoa kartoitettiin rakenneavauksella, mutta röntgenkuvauksella kuntoa ei saatu vielä varmistettu. Tarkempaa kuntotutkimusta jatketaan suunnitteluvaiheen alussa.

Hankkeen tavoitteet jaetaan toiminnallisiin ja teknisiin tavoitteisiin. Toiminnallisiin tavoitteisiin kuuluvat muun muassa esteettömyyden parantaminen, vainajien säilytystilojen lisääminen ja logistiikan parantaminen. Tekniset tavoitteet keskittyvät käyttökänsä päähän tulleiden teknisten järjestelmien uusimiseen ja parantamiseen.

Hankkeessa toteutetaan vainajien säilytystä varten maanalainen laajennus, jonka laajuus on noin 160 m². Kappelikerrokseen toteutetaan uusi WC ja inva-WC, osa ovista uusitaan dB-oviksi, pinnat ja märkätilat uusitaan. Uusi esteetön hissi toteutetaan

kappelikerroksen ja pohjakerroksen välille. Pohjakerrokseen rakennetaan lastauspiha, uusi LE-WC ja uusitaan taukotilat. Kellarikerroksessa toteutetaan teknisiä muutoksia.

Talotekniikan osalta uusitaan mm. vesi- ja viemärijohtot ja lämmitysjärjestelmät. Ilmanvaihtokoneet ja -kanavat uusitaan. Kylmälaitteet uusitaan. Sähköpääkeskus ja keskusten väliset nousukaapelit uusitaan. Pistorasiat ja kaapeloinnit uusitaan. Tiloihin asennetaan induktiosilmukoita.

Ulkoalueilla korjataan kulkureittien kallistuksia ja portaita kunnostetaan. Kukkakatoksen ja betonimuurien betonikorjaukset suoritetaan ja valaistusta parannetaan.

Urakan arvioitu valmistumisaika on syyskuussa 2027. Lokakuussa 2027 tulee kuluneeksi 60 vuotta Pyhän Ristin kappelin käyttöönnotosta ja 100 vuotta arkkitehti Pekka Pitkäsen syntymästä.

Pyhän ristin kappelitiloissa on ollut siunauksia ja jäähyväistilaisuuksia yhteensä keskimäärin noin 21 kpl viikossa. Siunaukset kappeleista siirretään seurakuntayhtymän muihin siunauskappeleihin ja kirkkoihin urakan ajaksi ja jäähyväistilaisuudet siirretään kappeleihin. Väistötiloiksi osoitetaan erityisesti Ylösnousemuskappeli, Kärsämäen kappeli, Katariinan kappeli ja Katariinan kirkko. Arkkuhautaukseen päättyvät siunaukset siirretään kaikki Ylösnousemuskappeliin. Urakan ajaksi siunausajat yhtymässä lyhennetään 1 h pituiseksi nykyisen 1 h 30 min sijaan. Näin päivään saadaan mahtumaan kuusi siunausaikaa nykyisen neljän sijaan.

Hankesuunnitelman yhteydessä kuvattiin hankkeen sisältö ja laadittiin mm. arkkitehdin ehdotussuunnitelmat, rakennetyypit, rakennusselostus sekä tekniset järjestelmäkuvaukset ja kustannusarvio. Myös rakennushistoriaselvitys on laadittu.

Yhteinen kirkkoneuvosto on käsitellyt hankesuunnitelmaa kokouksessaan 23.10.2025 ja lähettänyt hankesuunnitelmaluonnoksen lausunnoille.

Seurakunnat ja vammaisneuvosto ovat antaneet lausuntonsa koskien Pyhän Ristin kappelin peruskorjauksen ja laajennuksen hankesuunnitelmaa. Lausunnoissa korostettiin väistön aikaisten siunaustilaisuuksien ajankäytön ja muiden järjestelyjen realistisuuden arviointia, esteettömyyden toteutumista, tilojen akustiikan ja viihtyisyyden parantamista sekä WC-tilojen lisäämistä.

Kiinteistöjohtokunta on käsitellyt hankesuunnitelmaluonnosta ja siihen saatuja lausuntoja kokouksessaan 9.12.2025. Kiinteistöpalvelut on päivittänyt hankesuunnitelman lausuntojen osalta ja päivitetty hankesuunnitelma on päivätty 22.12.2025.

Yhteinen kirkkoneuvosto on kokouksessaan 26.2.2026 hyväksynyt lausuntojen mukaan päivitetyn hankesuunnitelman.

Suunnittelua on jatkettu hyväksytyn hankesuunnitelman pohjalta. Yleissuunnitelmat, joiden mukaan rakentamislupaa on haettu ja josta Museovirasto on antanut lausuntonsa, ovat liitteenä. Myös Museoviraston lausunto on liitteenä. Rakentamislupahakemus on jätetty 16.3.2026.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 8,7 miljoonaa euroa (sis. alv 25,5 %), joka jakaantuu seuraavasti:

- aiemmin toteutuneet kustannukset	310.000
- suunnittelu ja rakennuttaminen	236.300
- urakkatarjous	7.203.700
- erillishankinnat ja varaus	950.000.

Loppukustannusennuste sisältää aiemmin toteutuneet kustannukset, suunnittelun ja rakennuttamisen kustannukset, ulkoalueiden kustannukset, rakennustekniset työt, LVISA-työt sekä työmaapalvelut ja käyttäjän hankinnat.

Kyseessä on kaksi erillistä hanketta: ulkopuoliset työt ja rakennuksen peruskorjaus. Ulkoalueiden osuus kustannuksista on 0,5 miljoonaa ja varsinaisen rakennuksen peruskorjauksen osuus on 8,2 miljoonaa, sis. alv 25,5 %.

Varsinaisen rakennuksen peruskorjauksen kustannukset jakaantuvat puoliksi kiinteistötoimen ja hautaustoimen välillä. Ulkoalueiden kustannukset jakaantuvat siten, että 25 % osoitetaan hautaustoimeen ja 75 % kiinteistötoimeen.

Lapsivaikutusten arviointi: Pyhän Ristin kappelin korjauksella on kirkkojärjestyksen 10 luvun 4 §:ssä tarkoitettuja lapsivaikutuksia. Korjaustöiden jälkeen rakennus palvelee esteettömyyden parantuessa paremmin myös lapsia ja nuoria.

Esitys

Yhteinen kirkkoneuvosto hyväksyy osaltaan Pyhän Ristin kappelin peruskorjaushankkeen suunnitelmat ja määrärahan 8,7 miljoonaa euroa ja päättää esittää yhteiselle kirkkovaltuustolle, että yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyy Pyhän Ristin kappelin peruskorjaushankkeen suunnitelmat ja myöntää hankkeelle määrärahan 8,7 miljoonaa euroa.

Päätös

Esityksen mukaan.